

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 266/2013-37

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 12. septembra 2013 v senáte zloženom z predsedu Juraja Horvátha a zo sudcov Sergeja Kohuta a Lajosa Mészárosa prerokoval prijatú sťažnosť Ľ. B., I., zastúpeného advokátkou JUDr. A. K., N., pre namietané porušenie čl. 17 ods. 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 5 ods. 1 a 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v konaní vedenom Krajským súdom v Nitre pod sp. zn. 4 Tpo 9/2013 a takto

r o z h o d o l :

1. Krajský súd v Nitre v konaní vedenom pod sp. zn. 4 Tpo 9/2013 porušil základné právo Ľ. B. na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj jeho právo na slobodu podľa čl. 5 ods. 1 a 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. Uznesenie Krajského súdu v Nitre č. k. 4 Tpo 9/2013-25 z 1. marca 2013 zrušuje.

3. L. B. priznáva náhradu trov právneho zastúpenia v sume 413,91 € (slovom štyristotrinásť eur a deväťdesiatjeden centov), ktorú je Krajský súd v Nitre povinný vyplatiť na účet advokátky JUDr. A. K., N., do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Uznesením Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) č. k. II. ÚS 266/2013-13 zo 16. mája 2013 bola prijatá na ďalšie konanie sťažnosť L. B., I. (ďalej len „sťažovateľ“), pre namietané porušenie čl. 17 ods. 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 5 ods. 1 a 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) v konaní vedenom Krajským súdom v Nitre (ďalej len „krajský súd“) pod sp. zn. 4 Tpo 9/2013.

Podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prerokoval ústavný súd túto vec na neverejnom zasadnutí, keďže sťažovateľ v podanej sťažnosti z 26. marca 2013 a tiež krajský súd vo vyjadrení z 2. júla 2013 vyslovili súhlas, aby sa upustilo od ústneho pojednávania. Ústavný súd vychádzal pritom z listinných dôkazov a vyjadrení nachádzajúcich sa v jeho spise.

Zo sťažnosti vyplýva, že proti sťažovateľovi sa vedie trestné stíhanie pre zločin týrania blízkej a zverenej osoby podľa § 208 ods. 1 písm. a) a ods. 2 písm. d) Trestného zákona na základe uznesenia vyšetrovateľa z 15. februára 2013. Uznesením Okresného súdu Nitra (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 6 Tp 11/2013 zo 16. februára 2013 bol sťažovateľ vzatý do preventívnej väzby v zmysle § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku. Proti uzneseniu podal sťažovateľ 16. februára 2013 ústne priamo do zápisnice o výsluchu obvineného sťažnosť. Z dôvodu, že bol vzatý do väzby a sám si v určenej lehote nezvolil

obhajcu, opatrením okresného súdu sp. zn. 6 Tp 11/2013 z 21. februára 2013 mu bola ustanovená obhajkyňa, ktorá predmetné opatrenie prevzala 26. februára 2013 spolu s rovnopisom uznesenia okresného súdu o vzatí do väzby, ako aj s rovnopisom zápisnice o výsluchu obvineného zo 16. februára 2013. Obhajkyňa ešte 26. februára 2013 nahliadla do vyšetrovacieho spisu a následne po naštudovaní jeho obsahu 28. februára 2013 navštívila sťažovateľa v ústave na výkon väzby, a to na účely dohody o spôsobe obhajoby a ďalšom postupe. Sťažovateľ zároveň podpísal písomný sľub na účel nahradenia väzby pre prípad, ak by aj nadriadený súd rozhodujúci o sťažnosti uznal dôvod väzby. Dňa 1. marca 2013 bolo písomné odôvodnenie sťažnosti proti uzneseniu o vzatí do väzby osobne doručené ustanovenou obhajkyňou do podateľne okresného súdu. Neskôr vyšlo najavo, že krajský súd 1. marca 2013 rozhodol o zamietnutí sťažnosti, pričom konštatoval, že hoci sťažovateľ podal proti uzneseniu okresného súdu sťažnosť, túto do konania neverejného zasadnutia krajského súdu neodôvodnil ani sám, ani prostredníctvom ustanovenej obhajkyne.

Porušenie označených článkov ústavy a dohovoru spočíva podľa sťažovateľa predovšetkým v tom, že bol vzatý do väzby na základe nesprávneho postupu všeobecných súdov. Sťažnosť proti uzneseniu okresného súdu podal včas, keďže ju podal okamžite po vyhlásení uznesenia v jeho prítomnosti 16. februára 2013. Ustanovenej obhajkyňi bolo uznesenie o vzatí do väzby doručené 26. februára 2013. Podľa § 187 ods. 1 poslednej vety Trestného poriadku ak sa uznesenie oznamuje tak obvinenému, ako aj jeho obhajcovi, plyní lehota od toho oznámenia, ktoré bolo vykonané najneskoršie. Podľa názoru sťažovateľa jeho obhajkyňi plynula samostatne trojdňová lehota na podanie sťažnosti v mene sťažovateľa, ktorá sa v súlade s ustanovením § 63 ods. 3 Trestného poriadku počítala od 27. februára 2013 a končila sa uplynutím dňa 1. marca 2013 (keďže mesiac február mal iba 28 dní). Okresný súd napriek tomu, že doručoval rovnopis uznesenia o vzatí do väzby ustanovenej obhajkyňi, ktorá ho prevzala 26. februára 2013, predložil vec na rozhodnutie krajskému súdu už 27. februára 2013, teda počas plynutia trojdňovej lehoty na podanie sťažnosti obhajkyňi sťažovateľa, čím postupoval jednoznačne v rozpore s ustanovením § 190 ods. 2 Trestného poriadku. Sťažovateľ zdôrazňuje, že *„hoci sa väzobné veci vybavujú prednostne, v tomto prípade sa nejednalo o podanie sťažnosti proti uzneseniu o nezatí do väzby, ani o podanie sťažnosti proti uzneseniu o vzatí do väzby*

v konaní podľa § 204 ods. 1 Trestného poriadku alebo v situácii, keď sudca pre prípravné konanie rozhoduje podľa § 76 ods. 3 alebo 4 Trestného poriadku, ktoré skutočnosti by odôvodňovali predloženie veci prvostupňovým súdom nadriadenému súdu bez meškania v zmysle ustan. § 190 ods. 3 Trestného poriadku“. Preto bolo na mieste, aby okresný súd počkal aspoň tie tri dni od doručenia uznesenia obhajkyňi a až potom predložil vec krajskému súdu.

Nesprávne postupoval aj krajský súd, ktorý rozhodol predčasne, a to už na druhý deň po predložení spisu okresným súdom, keď do skončenia dňa 1. marca 2013 ešte plynul ustanovenej obhajkyňi posledný deň lehoty na podanie sťažnosti. Z dôvodu takéhoto chybného postupu krajský súd neprihliadol na argumenty uvedené v písomnom odôvodnení sťažnosti z 28. februára 2013 doručenej okresnému súdu 1. marca 2013. Nezaoberal sa teda ani sťažovateľom ponúknutými zárukami na nahradenie väzby písomným sľubom a dohľadom probačného a mediačného úradníka.

Sťažovateľ navrhuje vydať nález, ktorým by ústavný súd vyslovil porušenie čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy a čl. 5 ods. 1, 3 a 4 dohovoru (zrejme omylom a v rozpore s odôvodnením sťažnosti sa uvádza porušenie čl. 5 ods. 1, 2 a 4 dohovoru, pozn.) v konaniach vedených okresným súdom pod sp. zn. 6 Tp 11/2013 a krajským súdom pod sp. zn. 4 Tpo 9/2013 s tým, aby bolo uznesenie krajského súdu z 1. marca 2013 zrušené a vec bola vrátená na ďalšie konanie. Domáha sa tiež náhrady trov právneho zastúpenia v sume 275,94 €.

Z vyjadrenia predsedníčky krajského súdu sp. zn. Spr 769/13 z 2. júla 2013 doručeného ústavnému súdu faxom toho istého dňa a poštou 8. júla 2013 vyplýva, že sťažnosť považuje za nedôvodnú a navrhuje nevyhovieť jej. Boli zachované všetky práva sťažovateľa podľa Trestného poriadku, a to vrátane práva podať sťažnosť proti uzneseniu okresného súdu o vzatí do väzby. Sťažovateľ toto právo okamžite po vyhlásení uznesenia sám využil. V dostatočnom rozsahu mu boli dané všetky potrebné poučenia vrátane poučenia o nutnej obhajobe. Sám požiadal o poskytnutie primeranej lehoty na zvolenie obhajcu, v čom mu bolo vyhovené. Napriek tomu však túto lehotu nevyužil, a preto mu bol obhajca ustanovený okresným súdom. Výklad ustanovenia § 187 ods. 1 Trestného poriadku,

ktorý zastáva sťažovateľ, nie je v danej veci aplikovateľný, a to z dôvodov, ktoré sú na strane sťažovateľa. Výklad by platil v prípade, ak by bol obhajca zvolený alebo ustanovený v čase vyhlásenia uznesenia okresného súdu alebo bezprostredne potom. K takejto situácii však nedošlo, a to práve pre rozhodnutie sťažovateľa, že si obhajcu sám zvolí v primeranej lehote. Bol si pritom vedomý toho, že sám sťažnosť podal a že o nej bude rozhodovať nadriadený súd v súlade s ustanovením § 2 ods. 6 Trestného poriadku, teda prednostne a urýchlene. V danom prípade u ustanovenej obhajkyne doručením uznesenia okresného súdu nedošlo ku „vzniku“ práva na podanie sťažnosti. Toto právo mal výlučne sťažovateľ a jeho obhajkyňa nemala žiadne samostatné obhajovacie právo. Mohla ho realizovať len v mene sťažovateľa.

Z prípisu predsedu okresného súdu sp. zn. Spr 528/13 zo 14. mája 2013 doručeného ústavnému súdu 20. mája 2013 vyplýva inter alia, že v dôsledku podania sťažnosti proti uzneseniu o vzatí do väzby okresný súd 26. februára 2013 predložil spis krajskému súdu na rozhodnutie. Krajský súd spis prevzal 27. februára 2013 o 8.46 h. Predsedníčka senátu krajského súdu 28. februára 2013 určila termín neverejného zasadnutia na 1. marec 2013. Krajský súd rozhodoval o sťažnosti 1. marca 2013 v čase od 8.00 h do 8.15 h. Krajský súd vrátil spis okresnému súdu 1. marca 2013. Keď obhajkyňa sťažovateľa 1. marca 2013 doručila do podateľne okresného súdu odôvodnenie a doplnenie sťažnosti proti uzneseniu okresného súdu, nedopatrením podateľne nebola vyznačená hodina, t. j. čas, kedy podateľňa písomnosť prevzala. Podanie nemohlo byť osobne doručené skôr, ako o 8.00 h ráno, keďže podateľňa okresného súdu je prístupná pre verejnosť v pracovné dni od 8.00 h do 15.00 h. Aj keby bolo podanie doručené do podateľne okresného súdu o 8.00 h, nebolo by možné zabezpečiť jeho včasné predloženie krajskému súdu, keďže tento vo veci rozhodoval v tom istom čase, teda 1. marca 2013 od 8.00 h do 8.15 h. Napokon, obhajkyňa sťažovateľa mohla podanie predložiť priamo krajskému súdu, keďže podľa názoru predsedu okresného súdu mala vedomosť o tom, že spis už bol predložený krajskému súdu.

Z repliky právnej zástupkyne sťažovateľa z 22. júla 2013 doručenej ústavnému súdu 23. júla 2013 (v reakcii na stanoviská okresného súdu a krajského súdu) vyplýva, že ak by aj bol jej názor týkajúci sa začatia plynutia trojdňovej lehoty na podanie sťažnosti proti

uznesení o vzatí do väzby nesprávný, trvá na tom, že zo strany krajského súdu došlo k jednoznačnému porušeniu obhajobného práva sťažovateľa v konaní o väzbe. Súčasťou minimálnych práv každého obvineného je možnosť mať primeraný čas na prípravu obhajoby. Bolo by odmietnutím spravodlivosti a popretím zásady prezumpcie neviny domnievať sa, že právo na primeraný čas na prípravu obhajoby sa nevzťahuje aj na konanie o väzbe. V nadväznosti na postup krajského súdu, ktorý o sťažnosti proti uznesení okresného súdu o vzatí sťažovateľa do väzby rozhodol tretí deň po tom, ako súdom ustanovená obhajkyňa prevzala jeho obhajobu, je potrebné zaoberať sa otázkou primeranosti času na prípravu obhajoby v súčinnosti s ustanovenou obhajkyňou. Podľa názoru okresného súdu primeraný čas na prípravu obhajoby a na písomné zdôvodnenie sťažnosti obhajkyňou predstavuje dva dni, keďže obhajkyňa podľa dedukcie okresného súdu mohla sťažnosť podať už 28. februára 2013 (teda v deň, keď ju spísala, pozn.). Ak sám zákonodarca stanovuje trojdňovú lehotu na podanie sťažnosti, potom sťažovateľ kladie otázku, prečo nemožno považovať za primeraný čas na prípravu obhajoby tri pracovné dni. Pritom príprava zahŕňala v sebe nahliadnutie obhajkyne do vyšetrovacieho spisu, prevzatie fotokópií zo spisu a ich naštudovanie, následnú návštevu obhajkyne vo väznici u sťažovateľa a poradu, na ktorej bolo potrebné dohodnúť dôvody sťažnosti proti väzbe. Napokon bolo potrebné zdôvodnenie sťažnosti vypracovať a doručiť okresnému súdu. Krajský súd v čase nariadenia termínu neverejného zasadnutia (teda 28. februára 2013) musel zo spisu vedieť, že obhajkyňa bolo uznesenie o ustanovení obhajcu doručené až 26. februára 2013, pričom akákoľvek lehota pre ňu začala plynúť až nasledujúcim dňom, teda 27. februára 2013. Krajský súd mohol a musel zo svojej praxe predpokladať, že obhajkyňa bude musieť nahliadnuť do vyšetrovacieho spisu, poradiť sa so sťažovateľom a podanú sťažnosť písomne odôvodniť. Rovnako mohol predpokladať aj to, že písomné odôvodnenie sťažnosti môže byť doručované nielen osobne, ale aj prostredníctvom pošty. Je úlohou všeobecného súdu poskytnúť obvinenému dostatočný priestor na realizáciu jeho práv, a nie tento priestor obmedzovať (aj keď možno v snahe vybaviť väzobnú vec „prednostne“). Napokon sťažovateľ trvá na vyslovení porušenia označených práv krajským súdom, zrušení jeho uznesenia a vrátení veci na ďalšie konanie, pričom spresňuje požadovanú výšku náhrady trov právneho zastúpenia advokátkou na sumu 413,91 €, a to za 3 úkony právnych služieb v roku 2013 a za 3 režijné paušály.

II.

Zo zápisnice okresného súdu o výsluchu obvineného sp. zn. 6 Tp 11/2013 zo 16. februára 2013 vyplýva, že sťažovateľ bol vzatý do väzby podľa § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku, pričom lehota väzby mu začala plynúť 14. februára 2013 od 16.35 h. Sťažovateľ po vyhlásení uznesenia a jeho stručnom odôvodnení uviedol, že uzneseniu porozumel a podáva proti nemu sťažnosť.

Z opatrenia okresného súdu sp. zn. 6 Tp 11/2013 z 21. februára 2013 vyplýva, že podľa § 40 ods. 1 a § 37 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku bola sťažovateľovi ustanovená za obhajkyňu advokátka JUDr. A. K., N. Podľa dátumovej pečiatky obhajkyňa opatrenie prevzala 26. februára 2013.

Zo záznamu vyšetrovateľa o nazretí do vyšetrovacieho spisu z 26. februára 2013 vyplýva, že ustanovená obhajkyňa nahliadla do vyšetrovacieho spisu a prevzala jeho kompletnú fotokópiu.

Z potvrdenia ústavu na výkon väzby o predvedení klienta reg. č. ÚVV-2-122/21-2013 z 28. februára 2013 a zo záznamu ustanovenej obhajkyne o porade s klientom z toho istého dňa vyplýva, že ustanovená obhajkyňa navštívila sťažovateľa v ústave na výkon väzby, kde s ním zotrvala jednu hodinu.

Z odôvodnenia a doplnenia sťažnosti proti uzneseniu okresného súdu datovaného 28. februára 2013 vyplývajú podrobné dôvody sťažnosti podanej sťažovateľom 16. februára 2013 proti uzneseniu o vzatí do väzby, a to vrátane ponuky nahradenia väzby písomným sľubom sťažovateľa, resp. dohľadom probačného a mediačného úradníka. Podanie bolo podľa dátumovej pečiatky doručené osobne do podateľne okresného súdu 1. marca 2013, pričom presná hodina doručenia podania nie je vyznačená.

Z uznesenia krajského súdu č. k. 4 Tpo 9/2013-25 z 1. marca 2013 vyplýva, že ním podľa § 193 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku bola zamietnutá sťažnosť podaná sťažovateľom proti uzneseniu okresného súdu sp. zn. 6 Tp 11/2013 zo 16. februára 2013. Podľa konštatovania krajského súdu uznesenie okresného súdu bolo sťažovateľovi a prokurátorovi oznámené vyhlásením v ich prítomnosti po výsluchu sťažovateľa uskutočnenom 16. februára 2013. Obhajkyňu sťažovateľa, ktorá bola ustanovená opatrením z 21. februára 2013, bolo uznesenie okresného súdu oznámené doručením jeho rovnopisu 26. februára 2013. Sťažovateľ ihneď po oznámení uznesenia a po poučení o opravnom prostriedku (teda včas) podal sťažnosť, ktorú do konania neverejného zasadnutia krajského súdu neodôvodnil, a to ani sám, ale ani prostredníctvom ustanovenej obhajkyne. Spis bol okresným súdom predložený krajskému súdu na rozhodnutie o sťažnosti 27. februára 2013. V ďalšom krajský súd odôvodňuje, prečo bolo potrebné vziať sťažovateľa do väzby.

Zo spisu okresného súdu sp. zn. 6 Tp 11/2013, ktorý si ústavný súd zadovážil, vyplýva, že predsedníčka senátu určila 28. februára 2013 termín neverejného zasadnutia na 1. marec 2013 o 8.00 h. Neverejné zasadnutie krajského súdu vo veci sp. zn. 4 Tpo 9/2013 konané 1. marca 2013 trvalo od 8.00 h do 8.15 h.

Zo spisu krajského súdu sp. zn. 4 Tpo 9/2013, ktorý si ústavný súd zadovážil, vyplýva, že spis bol spolu s predkladacou správou doručený krajskému súdu 27. februára 2013.

Podľa oznámenia právnej zástupkyne sťažovateľa zo 14. augusta 2013 a podľa vlastného zistenia ústavného súdu bol sťažovateľ z väzby prepustený 13. augusta 2013, a to uznesením okresného súdu sp. zn. 6 Tp 63/2013 z 8. augusta 2013 v spojení s uznesením krajského súdu č. k. 4 Tpo 39/2013-53 zo 16. augusta 2013.

III.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd,

alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie, zakázať pokračovanie v porušovaní základných práv a slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, alebo ak je to možné, prikázať, aby ten, kto porušil práva alebo slobody podľa odseku 1, obnovil stav pred porušením.

Podľa čl. 17 ods. 2 prvej vety ústavy nikoho nemožno stíhať alebo pozbaviť slobody inak, ako z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.

Podľa čl. 17 ods. 5 ústavy do väzby možno vziať iba z dôvodov a na čas ustanovený zákonom a na základe rozhodnutia súdu.

Podľa čl. 5 ods. 1 písm. c) dohovoru každý má právo na slobodu a osobnú bezpečnosť. Nikoho nemožno pozbaviť slobody okrem nasledujúcich prípadov, pokiaľ sa tak stane na základe postupu stanoveného zákonom: zákonné zatknutie alebo iné pozbavenie slobody osoby za účelom predvedenia pred príslušný súdny orgán pre dôvodné podozrenie zo spáchania trestného činu, alebo ak sú oprávnené dôvody domnievať sa, že je potrebné zabrániť jej v spáchaní trestného činu alebo v úteku po jeho spáchaní.

Podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru každý, kto bol pozbavený slobody zatknutím alebo iným spôsobom, má právo podať návrh na konanie, v ktorom by súd urýchlene rozhodol

o zákonnosti jeho pozbavenia slobody a nariadil prepustenie, ak je pozbavenie slobody nezákonné.

Sťažovateľ je presvedčený, že došlo k porušeniu jeho obhajobného práva v rámci rozhodovania o väzbe tým, že krajský súd rozhodol o jeho sťažnosti proti vzatiu do väzby skôr, než by mal k dispozícii písomné dôvody sťažnosti podané ustanovenou obhajkyňou, ktorá ich pripravila a predostrela v primeranej lehote. Tak došlo k situácii, keď krajský súd rozhodol o väzbe bez znalosti obhajobnej argumentácie sťažovateľa.

Krajský súd je toho názoru, že vzniknutú situáciu spôsobil sťažovateľ, ktorý síce požiadal o poskytnutie primeranej lehoty na zvolenie obhajcu, avšak túto nevyužil, a preto mu musel byť obhajca ustanovený. Bol si pri tom vedomý toho, že krajský súd je povinný rozhodnúť o sťažnosti prednostne a urýchlene. Ustanovenej obhajkyňi sťažovateľa žiadne vlastné právo na podanie sťažnosti nevzniklo, keďže toto právo mal iba samotný sťažovateľ, ktorý ho aj osobne využil hneď po vyhlásení uznesenia o vzatí do väzby.

„Súdne konanie v súvislosti s rozhodovaním o zákonnosti väzby musí poskytovať určité garancie procesnej povahy, ktoré sú vyjadrené v čl. 6 dohovoru. So zreteľom na to, že čl. 6 sa nevzťahuje na konanie a rozhodovanie o väzbe, procesné záruky tu uvedené nemožno bez ďalšieho uplatniť aj v prípade čl. 5 ods. 4, no určité základné procesné záruky sa musia poskytovať aj v konaní podľa čl. 5 ods. 4, i keď nemusia byť nutne rovnaké ako tie, ktoré vyplývajú z čl. 6.“ (II. ÚS 108/08)

„Právo obvineného na obhajobu ako súčasť práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 3 písm. c) dohovoru treba považovať nepochybne aj za súčasť konania o väzbe. Treba ho teda považovať za súčasť procesných práv obvineného aj podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru, resp. čl. 17 ústavy. Povinnosťou všeobecných súdov je umožniť obvinenému uplatnenie práva na obhajobu tak, aby sa zachoval jeho reálny obsah a zmysel. Inak by totiž toto právo nebolo možné považovať za reálne, ale iba za teoretické, resp. iluzórne. Výklad príslušných ustanovení dotknutých právnych predpisov musí byť preto

taký, aby uplatnenie práva na obhajobu v konaní o väzbe sa obvinenému reálne umožnilo.“ (II. ÚS 116/2011)

„Osoba vo väzbe musí mať v každom prípade možnosť predložiť súdu argumenty a dôvody proti svojmu ponechaniu vo väzbe a vyjadriť sa ku všetkým okolnostiam týkajúcim sa jej dôvodnosti a zákonnosti.“ (II. ÚS 18/2013, III. ÚS 198/05)

Pri konkrétnej analýze daného prípadu treba z pohľadu ústavného súdu predovšetkým konštatovať správnosť stanoviska krajského súdu, podľa ktorého ustanovenej obhajkyňi dorúčením uznesenia okresného súdu nevzniklo samostatné právo podať riadny opravný prostriedok, keďže toto právo prislúchalo iba sťažovateľovi, ktorý ho aj využil hneď po vyhlásení uznesenia okresného súdu, teda ešte predtým, než mu bola obhajkyňa okresným súdom ustanovená. Ústavný súd musí preto v danom prípade posúdiť, či predloženie dôvodov sťažnosti ustanovenou obhajkyňou v trojdňovej lehote počítanej od prevzatia opatrenia, ktorým bola ustanovená za obhajkyňu, možno za daných okolností považovať z časového hľadiska za primerané.

Zo skutkového hľadiska je medzi účastníkmi konania nesporné, že sťažovateľ podal proti ústne vyhlásenému a stručne odôvodnenému uzneseniu okresného súdu 16. februára 2013 sťažnosť, ktorú nijako neodôvodnil. Rovnako nie sú pochybnosti ani o tom, že hoci prejavil záujem o to, aby si v rámci nutnej obhajoby vo väzobnej veci zvolil obhajcu sám, v skutočnosti tak v stanovenej lehote neurobil, a preto mu obhajca musel byť ustanovený súdom, pričom opatrenie okresného súdu o ustanovení obhajcu z 21. februára 2013 ustanovená obhajkyňa prevzala spolu aj s uznesením okresného súdu 26. februára 2013.

Z listinných dôkazov, ktoré mal ústavný súd k dispozícii (a ktoré krajský súd nespochybnil), vyplýva, že ešte v deň doručenia opatrenia ustanovená obhajkyňa nazrela do vyšetrovacieho spisu a prevzala kompletnú fotokópiu spisu. O dva dni na to, teda 28. februára 2013, uskutočnila rozhovor so sťažovateľom v ústave na výkon väzby a toho istého dňa spracovala písomné dôvody sťažnosti proti uzneseniu okresného súdu o vzatí do väzby. Tieto potom osobne doručila do podateľne okresného súdu ďalšieho dňa, teda

1. marca 2013. Nie je zistiteľné, kedy presnejšie sa tak stalo. Okresný súd predložil spis krajskému súdu na rozhodnutie o sťažnosti ešte 26. marca 2013, pričom spis bol doručený krajskému súdu 27. februára 2013. Dňa 28. februára 2013 bol stanovený termín neverejného zasadnutia krajského súdu, a to na 1. marec 2013 o 8.00 h. Neverejné zasadnutie sa v tomto čase aj uskutočnilo a trvalo do 8.15 h. Ešte v deň neverejného zasadnutia (1. marca 2013) bol spis vrátený okresnému súdu po rozhodnutí o sťažnosti.

Napokon možno z listinných dôkazov usudzovať, že dôvody sťažnosti z 28. februára 2013, ktoré boli doručené osobne do podateľne okresného súdu 1. marca 2013, sa na krajský súd vôbec nedostali. Podľa všetkého došlo totiž k tomu, že ešte pred predložením dôvodov sťažnosti krajskému súdu bol spis 1. marca 2013 z krajského súdu vrátený na okresný súd už ako vybavený (s rozhodnutím o sťažnosti).

Vychádzajúc z načrtnutých skutkových okolností prípadu, je podľa názoru ústavného súdu zrejmé, že tu ide o kolíziu dvoch zložiek práva na spravodlivé súdne konanie pri rozhodovaní o väzbe, a to práva obvineného na obhajobu a jeho práva na urýchlené rozhodnutie o väzbe. Uvedeným právam obvineného zodpovedá povinnosť všeobecných súdov poskytnúť priestor obhajobe a konať a rozhodovať o väzbe urýchlene.

„V prípade, ak prichádza do úvahy paralelná aplikácia viacerých zložiek práva na spravodlivé súdne konanie, je povinnosťou všeobecných súdov postupovať tak, aby sa poskytla ochrana všetkým do úvahy prichádzajúcim zložkám. Z ústavnoprávneho hľadiska je neakceptovateľné, ak niektorá zo zložiek bola uprednostnená do tej miery, že tým dôjde k praktickému eliminovaniu inej zložky.“ (II. ÚS 76/2011)

Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený preskúmať a posudzovať ani právne názory všeobecného súdu, ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu

zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie vecí všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natolko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (mutatis mutandis I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06).

Ústavný súd predovšetkým zdôrazňuje, že obhajobu osôb, ktoré sú vo väzbe, považuje zákon za osobitne významnú. Dáva to najavo aj tým, že v týchto prípadoch je obhajoba povinná [§ 37 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku]. Povinnú obhajobu možno realizovať jednak vlastnou voľbou obhajcu zo strany obvineného (ktorá má prednosť), ako aj ustanovením obhajcu zo strany všeobecného súdu (ktoré prichádza do úvahy potom, ako si obvinený obhajcu sám nezvolí). Nemôžu byť pochybnosti v tom smere, že v oboch týchto prípadoch musí byť obvinenému nachádzajúcemu sa vo väzbe zabezpečené plné využitie práva na obhajobu.

Ďalej je vo veci významné, že ustanovená obhajkyňa konala vo veci urýchlene a jej úkony, ktoré napokon vyústili do podania písomných dôvodov sťažnosti proti uzneseniu o vzatí do väzby, boli nepochybne účelné, pričom zároveň zachovávali aj logické poradie. Preto treba konštatovať, že pokiaľ ustanovená obhajkyňa prevzala obhajobu 26. februára 2013 a v tretí deň na to podala písomné dôvody sťažnosti, konala primerane svojím povinnostiam v súlade tak so záujmom sťažovateľa na účinnej obhajobe, ako aj na urýchlennom konaní a rozhodovaní o ďalšom trvaní obmedzenia jeho osobnej slobody. Pri uplatňovaní obhajobných práv sťažovateľa preto k nijakému pochybeniu, a to či už zo strany sťažovateľa, alebo zo strany ustanovenej obhajkyne nedošlo.

V uvedenom smere nemožno akceptovať námietku krajského súdu, ktorý vidí pochybenie zo strany sťažovateľa v tom, že hoci prejavil záujem zvoliť si obhajcu (na čo mu bola poskytnutá aj lehota), napokon tak neurobil, a preto obhajca mu musel byť

ustanovený súdom. Inými slovami, ak by bol sťažovateľ hneď okresnému súdu vyhlásil, že obhajcu si sám nezvolí a má mu byť ustanovený, mohol mať obhajcu už skôr a dôvody sťažnosti mohli byť tak isto podané už skôr.

Krajský súd sťažovateľovi vlastne vyčíta, že hoci pôvodne prejavil vôľu zvoliť si obhajcu sám, napokon tak neurobil, čím spôsobil priet'ah v konaní o väzbe a v konečnom dôsledku aj to, že krajský súd nemal pri rozhodovaní o sťažnosti proti vzatiu do väzby k dispozícii písomné odôvodnenie sťažnosti podané ustanovenou obhajkyňou. Takýto výklad treba považovať z ústavnoprávneho hľadiska za neakceptovateľný. Otázka využitia či nevyžitia práva zvoliť si obhajcu v prípadoch povinnej obhajoby nemôže byť riešená na úkor obhajobných práv obvineného, a to dokonca do tej miery, že dôjde k úplnému eliminovaniu tohto práva.

Za uvedeného stavu nebol akceptovateľný postup krajského súdu, ktorému muselo byť známe, že k ustanoveniu obhajcu došlo až 26. februára 2013, a ktorý rozhodol o sťažnosti 1. marca 2013, teda už na tretí deň počítaný odo dňa, keď došlo k ustanoveniu obhajcu.

Vychádzajúc zo všetkých uvedených skutočností, došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy, ako aj jeho práva na slobodu podľa čl. 5 ods. 1 písm. c) a ods. 4 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

Podľa § 56 ods. 2 prvej vety zákona o ústavnom súde ak sa základné právo alebo sloboda porušili rozhodnutím alebo opatrením, ústavný súd také rozhodnutie alebo opatrenie zruší.

Podľa § 56 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd sťažnosti vyhovie, môže vrátiť vec na ďalšie konanie.

V zmysle citovaných ustanovení ústavný súd zrušil uznesenie krajského súdu č. k. 4 Tpo 9/2013-25 z 1. marca 2013 (bod 2 výroku nálezu). O vrátení veci na ďalšie konanie

nerozhodol, keďže sťažovateľ už v súčasnosti nie je vo väzbe, a preto už nemožno posudzovať dôvodnosť jeho väzby za dobu minulú. O väzbe možno totiž rozhodovať vždy iba s účinkami pro futuro (I. ÚS 88/04, I. ÚS 100/04, I. ÚS 115/07, II. ÚS 108/08).

Sťažovateľ požadoval priznať náhradu trov právneho zastúpenia advokátkou vo výške 413,91 €.

Ústavný súd mu priznal požadovanú sumu, a to za tri úkony právnych služieb v roku 2013 (prevzatie a príprava zastupovania, sťažnosť a replika) po 130,16 €. Priznal tiež režijný paušál trikrát po 7,81 € (bod 3 výroku nálezu).

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to vyplýva z výrokovej časti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 12. septembra 2013